

ACTIVITATEA DIPLOMATICA A LUI COSTACHE NEGRI PENTRU ÎNTĂRIREA AUTONOMIEI PRINCIPATELOR UNITE

de CORNELIA APOSTOL

Unirea Principatelor și crearea statului național român modern constituie unul din cele mai importante momente ale dezvoltării istorice a poporului român, ridicarea pe o treaptă superioară a luptei sale pentru unitate, libertate și independență națională. Odată cu înfăptuirea sa, în fața națiunii române, a domnitorului Al. I. Cuza și a remarcabililor săi colaboratori au fost puse noi și însemnate probleme. Astfel, pe baza unui vast și cuprinzător program de măsuri și reforme, ce a fost aplicat în cele mai importante domenii, s-a realizat consolidarea tînărului stat național român modern, asigurîndu-se totodată apărarea și întărirea autonomiei sale.

Paralel s-a desfășurat o intensă activitate pe planul politicii externe, care s-a concretizat atît prin încheierea primelor convenții internaționale și înființarea de agenții diplomatice în străinătate, cît și prin rezolvarea unor probleme dificile ca aceea a pașapoartelor, a regimului jurisdicției străine, a transportului armelor sîrbești sau prin întreținerea și dezvoltarea unor relații de prietenie cu statele vecine și întreprinderea celor două vizite ale domnitorului Al. I. Cuza la Constantinopol, cu importante succese pentru afirmarea țării pe plan extern. Ele ilustrează, în totalitatea lor, faptul că politica dusă de Principatele Unite în anii unirii s-a caracterizat printr-o atitudine constantă și demnă adoptată în relațiile cu statele europene, printr-o apărare energică a drepturilor legitime ale statului român. Ca urmare, Principatele Unite și-au asigurat o nouă poziție în raporturile cu celelalte state ale Europei și în primul rînd cu Turcia, ca și creșterea afirmării lor internaționale.

Toate acestea au fost rodul luptei și activității depuse de domnitorul Al. I. Cuza și de apropiații săi colaboratori, între care s-au distins în mod deosebit Mihail Kogălniceanu, Vasile și Iancu Alecsandri, Ștefan Golscu, Dimitrie Bolintineanu și Costache Negri; reprezentanți de frunte ai generației revoluționare de la 1848, ei au avut marele merit de a fi înțeles cerințele epocii, de a se fi confundat cu interesele vitale ale națiunii române, de a fi reușit să rezolve și să impună marilor puteri năzuințele și înfăptuirile acelor ani.

Pentru activitatea permanentă și neobosită desfășurată cu o pricepere și abilitate deosebită în această direcție, Costache Negri poate fi considerat ca o personalitate din cele mai reprezentative, fiind unul din cei mai străluciți diplomați ai istoriei moderne a României. El a fost nu numai un mare diplomat, dar și un permanent sfătuitor al domnitorului Al. I. Cuza în împrejurările grele și complexe, interne și externe, care solicitau multă înțelepciune în realizarea dezideratelor vitale ale poporului nostru. „O inteligență adînc văzătoare, matură în cele mai neînsemnate judecăți și un suflet gata la

orice jertfe personale..., o abnegare aproape inadmisibilă și un devotament închinat exclusiv patriei"¹, C. Negri a jucat unul din cele mai importante roluri în lupta pentru rezolvarea marilor probleme, în afirmarea noii poziții a Principatelor în anii unirii.

Desemnat, prin calitatea sa de unic și permanent reprezentant al Principatelor Unite la Constantinopol, a deține un loc pe cât de important pe atât de dificil în viața politică a tînărului stat național român constituit, Costache Negri s-a ridicat la înălțimea sarcinilor ce i-au revenit, dovedindu-se nu numai un mare politician al vremurilor sale, dar mai ales un sfetnic de nădejde, sincer și devotat al domnitorului Cuza. Într-o scrisoare pe care i-o adresa în decembrie 1863, Al. I. Cuza, avînd în vedere importante interese ale națiunii române, îi expunea planul politicii ce trebuia urmată, gîndurile sale pe care i le mărturisea, ținînd totmai cont de „cunoscutul său patriotism, de experiența, de devotamentul dovedit"². C. Negri s-a distins în mod deosebit prin adîncă sa dragoste de patrie și o mare modestie, punînd întotdeauna mai presus de orice interesele națiunii: „...el a fost un om care a putut să aibă cea mai mare avere din țara Moldovei, și a murit sărac; a fost un om care a avut prilejul să fie domn și a refuzat"³.

La scurt timp după alegerea lui Al. I. Cuza ca domn al Moldovei, în scrisorile către marele vizir⁴ și către ministrul de Externe⁵ al Turciei, Fuad pașa, noul domnitor îi desemnează pe trimișii săi pe lingă Poartă, între care se număra și C. Negri. După realizarea ideii de unire a Principatelor Române, prin dubla alegere a lui Al. I. Cuza, greutățile datorate opoziției Turciei au făcut ca la Constantinopol să se concentreze centrul luptei pentru recunoaștere actului de la 5 și 24 ianuarie 1859, ca și a tuturor celor ce i-au urmat. Astfel că misiunea celor două deputații, moldoveană și munteană, în care rolul predominant l-au jucat C. Negri și I. I. Filipescu, a fost foarte dificilă⁶. Dîndu-și seama de acest fapt și avînd în vedere importanța vitală a locului și rolului pe care îl ocupau raporturile cu Turcia, care trebuiau să capete o nouă orientare, favorabilă intereselor noastre, C. Negri a întrevăzut importanța politică a reunirii celor două reprezentanțe într-una singură. Era, totodată, un element și un argument în plus la unirea definitivă și de aceea el îi scria lui Cuza la 23 martie 1859 „că reunirea celor două cancelarii moldoveană și munteană într-una singură... ar duce la consolidarea marelui nostru principiu al unirii"⁷. O depeșă telegrafică expedită de Ștefan Fălcoianu la 31 martie 1859 îl anunța pe Negri că: „Cele două deputații ale Principatelor Unite sînt unite în una singură sub presidenția d-voastră"⁸, numirea sa oficială în funcția de agent al Moldovei și agent interimar al Țării Românești pe lingă Sublima Poartă s-a făcut la 31 octombrie 1859⁹, fiind recunoscut în ianuarie 1860¹⁰.

Din acest moment și pînă în 1866 — cînd, odată cu abdicarea domnitorului Al. I. Cuza, el s-a retras, fiind înlocuit cu Alex. C. Goleșcu —, Costache Negri a fost reprezentantul unic și permanent al Principatelor Unite la Constantinopol, calitate în care a adus „patriei... prinosul serviciilor sale neprețuite, comoara sa sufletească, prevederea și simțul său politic, caldă și dezinteresată sa dragoste de patrie"¹¹. Deși i s-a propus să revie în țară pentru a ocupa înalte demnități, el a considerat că locul său este în capitala Turciei, acolo unde trebuia dusă lupta pentru apărarea intereselor națiunii sale.

¹ Erotii Untrei. Jertfa lui C. Negri, București, 1912, p. 11.

² Biblioteca Academiei R.S.R., mss. rom. 5 743, f. 322—323.

³ Erotii Untrei..., p. 13.

⁴ B.A.R.S.R., mss. rom. 4 643, f. 177.

⁵ Ibidem, f. 180.

⁶ Dan Berindei, *Lupta diplomatică pentru desăvîrșirea Unirii*, în *Studii privind Unirea Principatelor*, București, 1960, p. 421.

⁷ B.A.R.S.R., Arh. domnit. Al. I. Cuza, mapa I (4 857), f. 11—12.

⁸ B.A.R.S.R., mss. rom. 4 643, f. 115.

⁹ Arhiva istorică a Ministerului Afacerilor Externe, voi. 292, f. 42.

¹⁰ Ibidem, vol. 293, f. 33—34.

¹¹ R. V. Bossy, *Agenția diplomatică a României în Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza Vodă*, București, 1931, p. 14.

Scrisoarea ce i-a fost adresată în decembrie 1864, prin care i se propunea înalta funcție de președinte al Adunării Elective, nu este altceva decât un elogiu adus omului și politicianului C. Negri, distinșelor sale calități¹².

Ceea ce se impune a fi subliniat este faptul că, în toată perioada cât a îndeplinit această funcție, C. Negri a acordat o atenție deosebită evenimentelor din țară, urmărind cu interes situația internă și desfășurarea faptelor, intervenind cu sfatul și sprijinul său de câte ori avea nevoie. Conștient de greutățile pe care le avea de înfruntat domnitorul Cuza, nu numai pe plan extern, dar și intern, în realizarea marilor înfăptuiri, C. Negri a fost alături de acesta în momentele cele mai grele susținându-l moral, încurajându-l. În 1863, răspunzându-i la o scrisoare, prin care Cuza îi mărturisea că din cauza atîtor împotriviri interne și externe va renunța la domnie, Negri îl sfătuiește să nu facă aceasta, căci astfel „primejduiește unirea cu atîta necaz dobîndită”¹³. Aceasta demonstrează maturitatea gîndirii și înțelegerii sale politice, punînd întotdeauna mai presus de orice interesele poporului pe care îl slujea.

Epoca Unirii și a domniei lui Al. I. Cuza a avut ca o trăsătură esențială politica externă pe care a desfășurat-o și care s-a caracterizat în primul rînd prin stăruință, calm și energie, prin echilibru și demnitate și a urmărit în tot cursul său apărarea și întărirea autonomiei naționale, asigurarea unei noi poziții a principatelor în raporturile cu statele europene, creșterea afirmării lor internaționale. C. Negri a fost un reprezentant de frunte al acestei activități și a avut un rol fundamental în înfăptuirea ei. Pe această linie, reprezentantul nostru diplomatic la Constantinopol a urmărit realizarea și întreținerea unor cît mai bune raporturi cu reprezentanții puterilor garante la Constantinopol, cărora le-a demonstrat și impus drepturile țării, justetea luptei noastre pentru apărarea demnității și autonomiei, urmînd de fapt principiile expuse de domnitor într-o scrisoare pe care i-o adresa în decembrie 1863 și care se cuprindeau în : „1. respect pentru legăturile noastre cu Curtea Suzerană ; 2. deferență pentru hotărîrile Sublimei Porți și a Puterilor garante ; 3. fermitate pentru apărarea drepturilor noastre de autonomie”¹⁴. Ca urmare, Negri a militat cu dîrzenie și constanță, calm și demnitate pentru recunoașterea înfăpturilor interne, care constituiau importanți pași pe calea afirmării și întăririi autonomiei și suveranității naționale. De altfel, după cum arăta însuși Negri, scopul final al politicii externe pe care o promova era „independența completă a principatelor, pusă sub paza noilor tratate colective...”¹⁵. Sint de menționat în acest sens eforturile sale pentru adoptarea și recunoașterea reformei privind secularizarea averilor mănăstirești, pentru instituirea unui ordin național și de batere a monedei proprii românești ; lupta diplomatică intensă și totodată de o mare finețe pentru rezolvarea dificilei probleme a pașapoartelor și recunoașterea pavilionului românesc tricolar ; crearea unei atmosfere nu numai favorabile, ci de respect și admirație față de principate și domnitor, cu ocazia vizitelor întreprinse în capitala Turciei.

Una din marile probleme, dar și marile realizări ale epocii Unirii a fost secularizarea averilor mănăstirești. Rezultat al unei îndelungate lupte diplomatice, înfăptuirea ei a fost o expresie a forte morale a poporului român, a politicii sale de autonomie și independență, demonstrînd hotărîrea statului român de a-și rezolva singur problemele sale interne. Încă în 1848, cu ocazia unui banchet dat la Paris de către emigranții și studenții români, C. Negri, care avea să joace mai tîrziu un rol hotărîtor în rezolvarea acestei dificile probleme, își exprima convingerea că „veni-va odată ziua dreptății, unde fiecare va rămînea cu ale sale”¹⁶. Activitatea sa a căpătat o mare amploare în anii Unirii, cînd a întocmit

¹² B.A.R.S.R., Arh. domnît. Al. I. Cuza, mapa VI (4 862), f. 128—133.

¹³ *Ibidem*, mapa I (4 857), f. 468—470.

¹⁴ *Ibidem*, mss. rom. 5 743, f. 322—323.

¹⁵ *Ibidem*, mss. rom. 4 863, f. 194.

¹⁶ A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza Vodă*, vol. I, 1903, f. 310.

o serie de memorii¹⁷, a susținut și demonstrat în fața reprezentanților puterilor străine și a Turciei legitimitatea drepturilor și a dorinței statului român de a rezolva această problemă. Bogata corespondență a acelor ani demonstrează interesul și eforturile făcute de C. Negri pentru rezolvarea acestei chestiuni. Astfel, dintr-o scrisoare către Iancu Alecsandri, rezultă faptul că Negri lega indisolubil problema mănăstirilor închinată de autonomia principatelor și de dreptul intern, el subliniind încă o dată că aceasta este o problemă care „ține de resortul nostru ca o problemă internă” și că „noi intenționăm să-i dăm o rezolvare de către țară și în țară”¹⁸. În ciuda protestelor¹⁹ pe care le-a stîrnit, votarea legii pentru secularizarea averilor mănăstirești a constituit încă o ocazie de manifestare a forței națiunii române, iar lui C. Negri i-a revenit un mare merit, drept pentru care i-au fost consacrate o serie de medalii²⁰.

Un interes deosebit a manifestat C. Negri față de încercarea domnitorului de instaurare a unui ordin național, atribut al afirmării suveranității și independenței naționale. Într-o scrisoare adresată agentului Principatelor Unite la Constantinopol, în septembrie 1864, domnitorul îi făcea cunoscută hotărîrea sa de a institui un ordin național, care să se numească „Ordinul Unirii”, și îi cerea să-i înfățișeze lui Fuad pașa această intenție, insistînd în mod deosebit „să-i demonstreze necesitatea acestei instituirii în România”²¹, care îi va permite „să recompenseze demn serviciile aduse țării și care să fie un simbol al devotamentului, patriotismului și onoarei”²². Deși în ciuda eforturilor ordinul nu a putut fi legiferat, el a constituit încă o manifestare a tendințelor noastre spre suveranitate și independență națională.

Alte aspecte care ilustrează activitatea diplomatică desfășurată de C. Negri pe linia apărării și întăririi autonomiei Principatelor au constituit-o demersurile sale pentru recunoașterea pavilionului românesc tricolor și a pașapoartelor emise de Principatele Unite.

Prin decretul emis la 22 iunie 1861 de către domnitorul Al. I. Cuza, avînd ca ministru de Externe pe D. Bolintineanu, s-a hotărît modelul pavilionului pentru navele de comerț ale ambelor principate. În document se menționa totodată că agentul Principatelor Unite din Constantinopol este autorizat „să aducă la cunoștința guvernului Înaltei Porți modelul de pavilion încuviințat pentru navele de comerț și să ceară recunoașterea lui”²³. La scurt timp după aceasta, Costache Negri îi comunica domnitorului că, în urma demersurilor făcute, „pavilionul nostru tricolor a fost în sfîrșit recunoscut de către I. Poartă, și iată că încă una din dificilele noastre probleme a fost reglementată”²⁴.

În aceeași perioadă s-a acționat pentru rezolvarea problemei pașapoartelor românești, emise de către Principatele Unite și purtînd titulatura lor, dar nerecunoscute și substituie de către Turcia. Față de această încălcare a autonomiei noastre naționale, C. Negri a adoptat o atitudine plină de dîrzenie și consecvență, care a dus în cele din urmă la acceptarea de către Turcia a pașapoartelor românești. În scrisoarea adresată la 17/29 iulie 1860 lui I. Filipescu, ministrul de Externe al Țării Românești, Negri îi aducea la cunoștință că Sublima Poartă a expeditat o circulară către toți agenții săi diplomatici din străinătate,

¹⁷ Memoriul întocmit de C. Negri, după ce a fost aprobat de domnitor, a fost remis lui Ali Pașa. În el se motivează și se susține necesitatea trecerii mănăstirilor închinată în proprietatea statului român — B.A. R.S.R., Arh. domnit. Al. I. Cuza, mapa XIV (4 867), f. 47—49.

¹⁸ Ibidem, mss. rom. 5 748, f. 50—51.

¹⁹ Însuși marele vizir Fuad Pașa a adresat domnitorului Al. I. Cuza o scrisoare de protest, prin care exprima profunda sa nemulțumire față de adoptarea acestei legi, trecînd peste voința sa și a marilor puteri — B.A. R.S.R., Arh. domnit. Al. I. Cuza, mapa XIV (4 867), f. 96—97.

²⁰ Municipalityatea orașului Rîmnicu Sărat a votat o medalie de aur pentru C. Negri (B.A. R.S.R., Arh. domnit. Al. I. Cuza, mapa XIV (4 867), f. 422), medalia bătută de orașul Turnu Măgurele (în Muzeul de Istorie al R. S. România, nr. inv. 6 404).

²¹ B.A. R.S.R., Arh. domnit. Al. I. Cuza, mapa VII (4 862), f. 125—126.

²² Ibidem.

²³ Arh. Inst. M.A.E., db. 57, f. 21.

²⁴ Ibidem, dos. 266, f. 10—19.

prin care se dădeau instrucțiuni să se vizeze și să nu se mai substituie pașapoartele avînd titulatura Principatelor Unite. Și C. Negri arăta că de acum „putem să considerăm această afacere definitiv încheiată”²⁵.

Era încă un succes al politicii românești, al diplomației lui Costache Negri; era încă o cucerire pe drumul apărării și întăririi statului național român și a autonomiei sale. El a însemnat, ca și toate celelalte succese, ani de muncă intensă, de devotament și dăruire față de interesele țării sale.

Epoca Unirii a marcat o nouă etapă în cadrul raporturilor dintre România și puterea sezerană, fapt demonstrat nu numai de recunoașterea unor mari înfăptuiri ale Principatelor, cum au fost: dubla alegere a lui Al. I. Cuza, secularizarea averilor mănăstirești, actul de la 2/14 mai 1864 sau rezolvarea unor dificile probleme, dar și de cele două vizite întreprinse de domnitor la Constantinopol în anul 1860 și 1864. Ele au evidențiat o dată în plus noua atitudine a Porții otomane față de principate și domnitor și au constituit, prin fastul și onoarea cu care a fost primit, dar mai ales prin rezultatele obținute, un remarcabil succes politic.

Conștient de marea importanță pe care o aveau aceste vizite pentru domnitor și principate, C. Negri a făcut totul pentru reușita lor. În numeroasele scrisori pe care i le-a adresat domnitorului în anii 1859—1860, el îl informa despre atmosfera și pregătirile ce se făceau în capitala Turciei pentru primirea domnitorului Unirii și C. Negri insistă asupra foloaselor pe care trebuia să le obținem. Din o astfel de vizită și înfăptuire cu întregul guvern otoman, ca și cu reprezentanții puterilor garante, îi scria C. Negri domnitorului în 1859, „nu poate să rezulte decît avantaje importante pentru Principate”²⁶, și într-adevăr ea a adus recunoașterea actului din 5 și 24 ianuarie 1859, semnificînd înfăptuirea deplinei și definitivei uniri. În ce privește vizita din vara anului 1864, ea a constituit un eveniment politic deosebit de important, domnitorul Al. I. Cuza obținînd de la Poartă dreptul „de a putea în viitor modifica și schimba legile care privesc administrația lor din-lăuntru, cu concursul legal al tuturor puterilor stabilite și fără nici o intervenție externă”²⁷. Aceasta însemna acceptarea modificării Convenției de la Paris din 1858 și totodată recunoașterea loviturii de stat din 2/14 mai 1864. Era un succes politic al statului național român, era un important pas înainte pe drumul întăririi autonomiei și a independenței noastre interioare. Era un rezultat al luptei diplomatice desfășurate de domnitorul Al. I. Cuza și reprezentantul său la Constantinopol, C. Negri, căruia îi revine marele merit de a fi pregătit atmosfera prielnică cauzei principatelor, pledînd în fața Turciei și a reprezentanților puterilor garante pentru recunoașterea marilor prefaceri din țară, a drepturilor sale la autonomie și suveranitate națională.

Importanta funcție pe care a îndeplinit-o C. Negri și locul unde a activat au făcut ca el să aibă un rol activ și important în toate acțiunile desfășurate pentru înfăptuirea acestor obiective. Dar ceea ce a făcut din Costache Negri o mare personalitate a vremurilor sale, unul din cei mai de seamă colaboratori ai domnitorului Al. I. Cuza, au fost calitățile sale deosebite de fin diplomat, dîrz susținător al cauzei principatelor, sincer și devotat colaborator al domnitorului. Contribuția sa esențială la lupta pentru crearea și consolidarea statului național român modern, pentru afirmarea drepturilor noastre de autonomie și suveranitate națională, pentru creșterea prestigiului internațional al principatelor, îl situează pe Costache Negri între fondatorii României moderne.

²⁵ *Ibidem*, dos. 291, f. 163—164.

²⁶ B.A. R.S.R., Arh. domnît. Al. I. Cuza, mapa I (4 857), f. 27—30.

²⁷ *Ibidem*, mapa VU (4 862), f. 46—51.

L'ACTIVITÉ DIPLOMATIQUE DE COSTACHE NEGRI POUR LA CONSOLIDATION DE L'AUTONOMIE DES PRINCIPAUTÉS UNIES

R é s u m é

L'époque de l'Union a constitué un moment important dans la lutte du peuple roumain pour la défense de ses droits à l'autonomie et à la souveraineté nationale. Les mesures prises dans le domaine de la politique interne, à côté des sages mesures concernant la politique externe ont assuré la consolidation du jeune état national roumain moderne et son affirmation au plan international. Pour la réalisation de ces desiderata qui se trouvaient devant la nation roumaine, à côté du prince régnant Al. I. Cuza et d'autres grands hommes politiques, Costache Negri a occupé une place marquante.

Sa personnalité d'enthousiaste patriote et de grand diplomate a été mise en relief dans le présent matériel, qui souligne spécialement celles réalisations dans l'accomplissement desquelles Costache Negri, représentant unique et permanent des Principautés Unies à Constantinople, a joué un rôle de première importance.

Sont mentionnées ainsi la réforme pour la sécularisation des biens des monastères, la solution du problème des passeports, ses démarches pour être reconnu l'ordre de l'Union et aussi son activité pour la préparation des deux visites entreprises par Al. I. Cuza à Constantinople, qui ont eu comme résultat d'importants succès pour les Principautés.

Ses hautes qualités de fin diplomate, ferme défenseur de la cause de sa patrie, sincère et dévoué collaborateur du prince Cuza, démontrées par toute son activité et mises au service de la défense des droits et de la consolidation de l'état national roumain moderne, inscrivent à Costache Negri parmi ceux qui ont lutté pour la réalisation des idéals d'unité et d'indépendance du peuple roumain.